

zbežali kakšnega neizkušnega učitelja in da bi še bolj nahujskali nevedno ljudstvo proti učitelstvu in šoli. S tem mislijo vsaj nekaj časa zavleči izpolnitev naših pravičnih zahtev. Vsak učitelj naj bo uverjen, da je v interesu klerikalcev, da se naše plače ne izboljšajo. Ako prestopimo vsi danes v klerikalni tabor ali pa če ostanemo njih neizprosni protivniki; plače nam bodo takrat izboljšali, kadar bodo v to prisiljeni. Ako se bomo borili še naprej, si priborimo svojo popolno neodvisnost. Ako se jim pa vdamo, izgubimo vse svoje pravice in v kratkem bi postali pravi sužnji svojih „gospodov“. Klerikalci skrbijo edino le zase, a nikdar ne dopusti, da bi poleg njega smel še kdo drug svobodno in udobno živeti. Najzlastnejše zglede imamo pri organistih in cerkovnikih. Ti so vsi v njih taboru in so najhujši njih agitatorji, a so med vsemi stanovni najslabše plačani in uživajo med vsemi državljanji najmanjšo svobodo. Njih žalostni položaj bi duhovniki prav lahko izboljšali, a je v njih interesu, da še nadalje ostanejo njihovi sužnji.

Tudi učiteljem bi bili že davno lahko primerno zvišali plačo. Ni res, da bi dežela tega ne zmogla. Če se za napravo novih farovskih hlevov, ki pa skoraj prazni stoje, ker se duhovniki poleg politike in raznih društvenih zadev ne utegnejo več pečati z živinorejo, lahko napravi 50% naklad za več let, potem bi se bilo dalo tudi povišati deželno naklado za 5%. Če bi se ljudi prej ne hujšalo, bi se za zvišanje 5% dež. naklade niti ne zmenilo za toliko časa, da bi se bil denar dobil kje drugod. Kdo pa se zmeni, če se jih prej ne hujšajo, ko se občinska naklada zviša za 5 ali 10%? Prav nihče! Klerikalci pač ne trpe, da bi bil v fari poleg župnika še kak drug gospod, zato mora ostati učitelj še nadalje — siromak.

Vsaka krivica se mora prekoslejš masševati. To se bo zgodilo tudi s klerikalci.

Njih nasledniki bodo še bridko čutili samopasno postopanje sedanjih klerikalnih kolovodij. Da se to čim prej zgodi, v to hočemo pomagati tudi starejši tovariši, ki smo od klerikalcev že toliko pretrpeli, da mlajši niti pojma nimajo o tem, zato pa ne vedo prav ceniti našega odpora. Torej, le pogumno naprej!

Končno še besedo onim zavednim tovarišem, ki se izgovarjajo, da iz verskega prepričanja pripadajo klerikalni stranki! Od kdaj smo pa napredni učitelji proti veri? Mi smo bolj verni kot klerikalci sami. Za vero se jim ni prav nič bati. Obstanek vere je zagotovljen po zatrdilu Kristusa samega. Pomisljijo naj pa, da smo se v vero tudi učili, da je ravno tisti apostol, ki mu je Kristus obstanek vere zagotovil in ki ga je sam postavil za vladarja, iz sebičnih namenov njega trikrat zatajil, preden je petelin dvakrat zapel. Pomisljijo naj nadalje, da ni brez pomena, da je bil med dvanajstimi apostoli, ki jih je vsevedni Kristus sam izbral, Judež, kateri ga je prodal za trideset srebrnikov. Kaj se pa dandanes lahko godi, ki njih naslednike ne postavlja Kristus, ampak jih nastavlja razni politiki! Ne vera, ampak njih grdi klerikalizem je v nevarnosti.

Temu pa mora biti enkrat konec. To pa je naše delo.

Naskok na šolo.

„Rdeči Prapor“ dokazuje, da se sovražniki šole zopet oglašajo. Preden so šli državni poslanci na počitnice, so krščanski socialci vložili predlog, ki zahteva, naj se zniža dobo šolske obveznosti na kmetih z osemih na sedem let. Za predlagalci stoji seveda vsa klerikalna vojska, ki se že od nekdaj trudi na vse kriplje za omejitve prosvete in izobrazbe. V besedilu je sedanjí predlog drugačen kakor so bi predlogi Lichtensteina, Verganija i. t. d., dognati pa hoče prav to, kar so hoteli oni.

Če zahtevajo klerikalci znižanje šolske dobe na sedem ali pa na šest let, je v bistvu prav vseeno. Če bi se jim posrečilo, da bi odbili eno leto, bi prišli kmalu z drugo pa s tretjo zahtevo, dokler ne bi ostala le še štiri leta na papirju; in nadalje bi grabili in grabili, dokler ne bi dobili sploh šole v svoje kremplje.

Krščanski socialci utemeljujejo svojo zahtevo. Seveda vsakdo je imel pripravljen izgovor, če je kdaj kaj zahteval. Zniža naj se šolsko dobo samo na deželi, izvzemši večja mesta in industrijske kraje. Bogaboječja družba ve, da z mesti in industrijskimi kraji ne sme poizkušati takih eksperimentov, ker bi jo delavci pogнали,

da bi se kar kadilo. Ampak skromna je, pa si misli: „Če bi se le sploh začelo. Ako se poslabša šolstvo le na kmetih, pridejo potem že tudi mesta in industrijski kraji na vrsto.“

Zavili so svoj predlog tudi v prikupljivo obleko. „Odpravi naj se“ — pravijo — „vse šolske olajšave.“ In povrh se priporoča nedeljske in zimске šole.

Vse to je navaden humbug, ki ne more preslepiti žive duše, če le količkaj misli. Šolske olajšave, dovoljenja, da smejo fantje poleti ostajati doma i. t. d., so gotovo škodljive. Zato ker so škodljive, se jih pa vendar ne sme v drugi obliki kar zakonito uvesti. Sedanja šolska doba je prekratka, da bi se otroci naučili vsega, kar potrebujejo pozneje v življenju. Posebno je zato prekratka, ker se jo z omenjenimi izjemami skrajšuje. Zdaj pa pridejo modrirani krščanski, pa pravijo: Ker je šolska obveznost prekratka, jo pa — skrajšajmo!

Takozvane olajšave je treba odpraviti; to je res. Kar se je fant pozimi naučil, pozabi poleti, ko sploh ne vidi šole odznotraj. Zato je treba skrbeti, da bodo hodili učenci tudi poleti v šolo. In ker se v osemih letih ne navadijo dosti, je logiška posledica, da bi morali hoditi devet ali deset let v šolo, ne pa, da se jih spodi po sedmem letu domov.

Prepobojni bratje se vedejo tako, kakor da bi jih vodila sama skrb za kmeta. Eno leto prej bo lahko porabil fanta za delo — pravijo. Ampak praktičsko je ta politika naravnost sovražna kmetu. Industrijskim krajem priznavajo pravico do osemletnega šolstva. Zakaj? Edini pametni razlog je pač ta, da je delavcu treba več znanja. Če je pa to res, tedaj naj krščansko-socialni možgani razumejo, zakaj bi bilo treba kmetu manj znanja, zakaj bi bilo koristno, če bi bil bolj neumen. In kaj, če si mora kmetiški sin sam poiskati dela v industriji, n. pr. v rudniku? Potem bi bil menda pač na slabšem napram onim delavcem, ki so obiskovali šolo osem let. Kdor pa hoče to, se ne more imenovati prijatelj kmetom.

Koristi kmetov so v tej reči sploh jako nizka pretveza. Kmeta, ki mora propasti, če ne pride trinajstleten fant eno leto pomagat na polje, sploh ni mogoče rešiti. Kdo naj verjame, da bi se rešil mali posestnik, ki je že z eno nogo v Ameriki, če mu pride pomagat sin, ki je še deček, ne pa mladenič.

To je prazen izgovor za klerikalce. Resnica je pa ta, da jim izobrazba ljudstva ne diši. Kakor se jim je delavstvo, ki nekaj zna in ve, izmuznilo iz rok, tako se boje, da jim pokažejo tudi kmetje hrbet, če se kaj več nauče. Klerikalci namreč sami ne verujejo v trajno privlačno moč svojih dogem. Sami nimajo toliko vere. Svoje nauke vsiljujejo samo nevednim, neumnim ljudem lahko v glavo in zato žele, da bi bilo prav veliko takih nevednih in neumnih ljudi na svetu. Tedaj bi jim evetela ajda!

Ker je izobrazba nasprotnica klerikalizma, zato se je klerikalci boje. In ker vidijo, da je ne morejo pobiti z enim udarcem, so tudi pripravljeni, poneuminiti ljudstvo polagoma, korak za korakom. Le poneuminiti! Takrat bi padala zanje mana z nebes.

Vsa ta demagogija je pa preveč očitna in zato ne bo preslepila odprtih oči. Če bi še državni zbor, ki ima protiklerikalno večino, dal potuho klerikalcem v državnem zboru, tedaj bi zaslužil, da se ga kar hipoma razžene. Toda klerikalci se veselo prežgajajo. Jezuitska nakana jim mora izpodleteti v parlamentu. Izven parlamenta mora pa ljudstvo paziti.

Pisarna.

LIX.

Odgovor na 58. vprašanje v 2. št. letošnjega „Učiteljskega Tovariša“ je popolnoma napačen.

Niti dnevnik, niti podrobna razdelitev učiva nista v zmislu § 136. dok. šolskega in učnega reda ter v zmislu razpisa c. kr. dež. šolskega sveta kranjskega z dne 31. maja 1902, št. 345, uradna spisa.

Da je to res, nam kaže nastopi slučaj.

Od učitelja R. je zahteval šolski voditelj na Kr., naj mu koncem šolskega leta izroči dnevnik in podrobno razdelitev učiva za — šolski arhiv. Učitelj R. je to zahtevo odklonil ter šele na ukaz c. kr. okrajnega šolskega sveta oboje izročil nadučitelju, obenem pa se tudi pritožil na c. kr. deželni šolski svet.

Ta je ukazal, naj nadučitelj vrne učitelju R. dnevnik in podrobno razdelitev učiva, ker je oboje (kakor ročni katalog) osebna last učitelja R.

Dostavek uredništva: S tem je torej dognano, da dnevnik in tudi podrobna razdelitev učiva nista uradna spisa in jih šolski voditelj ne sme koncem šolskega leta zahtevati za šolski arhiv, ker sta dnevnik in podrobna razdelitev učiva učiteljeva last.

Če je pa razrednik primoran ali ne oddati dnevnika in podrobno razdelitev učiva šolskemu voditelju v pregled, o tem pa pravi razpis c. kr. deželnega šolskega sveta kranjskega z dne 31. maja 1902, št. 345, tako-le:

„Die Ausführung der Stoffverteilung bezw. die Führung des Tagebuches ist im Sinne des § 26 alin. 2. der Schul- u. Unterrichtsordnung bezw. des § 2 lit. i—n und der §§ 3 u. 4 des Min. Erl. v. 18. Mai, 1869, Z. 140/Prs. M. V. Bl. Nr. 44, des § 29 Pkt. 3, 4 und 5. des Ges. v. 25. Februar 1870, L. G. Bl. Nr. 11 und nach der Min. Vrdg. vom 3. November 1899, Z. 9571, Bl. Nr. 59, von den Oberlehrern resp. den Bezirksschulinspektoren und vom Landesschulinspektor genau zu überwachen.“

S tem je torej dokazano, da je učitelj primoran oddati nadučitelju v pregled tudi dnevnik, čeprav ni uradni spis in čeprav je osebna last učiteljeva.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo bo imelo prvo letošnje mesečno zborovanje v sredo, dne 22. januarja v restavraciji hotela „Južni kolodvor“. Predaval bo tov. L. Jelenec „o razstavi v Londonu“. Začetek ob 8. Gosti dobro došli!

Učiteljsko v Krškem, na Vidmu, v Leskoven in v Rajhenburgu je ustanovilo svoj „Krožek“. Prvi sestanek je v sredo, dne 22. prosinca t. l. ob 7. uri zvečer v gostilnici Fr. Gregoriča v Krškem. Na snidenje!

Štajersko.

Vodstvo „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ je imelo dne 30. dec. 1907 svojo prvo sejo v Celju v „Narodnem domu“, ki so se je razen enega, ki je bil nujno zadržan, udeležili vsi odborniki. Odbor se je sestavil sledeče: namestnik tovariš Jos. Mesiček, nadučitelj v Sevnici, tajnik tovariš Ignac Šijanec, učitelj v Gornjem gradu, blagajnik Ivan Pušenjak, šolski voditelj v Šmihelu nad Mozirjem, ki mu odslej vsa p. n. učiteljska društva pošiljajo svoje dneške. Za leto 1908 in 1907 je plačati od vsakega člana za „Lehrerbund“ 30 h in za „Zvezo“ 20 h, torej skupaj 50 h. Za l. 1908 pa je plačati od vsakega člana skupaj 1 K.

Vodstvo „Zveze“ Učiteljsko društvo za šentlenartski okraj je zborovalo dne 6. t. m. pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Udeležba je bila še precej poljna, vsaj za naš okraj, ki mora vedno računati s slabimi občili. Ta dan se sicer nihče ni mogel izgovarjati na slabo cesto ali grdo vreme. A nekateri društveniki so že takšni, da jim je poleti prevročje, pozimi premrzlo, sedaj preprašna, sedaj preblatna pot, da bi se udeležili zborovanja. Tovariši, več stanovskega ponosa, več zadržnega smisla, in nam vsem bo pomagano! Društvu je nanovo pristopil tov. Zabukošek Anton, ki se je preselil od Sv. Marjete k Sv. Lenartu.

Izmed dopisov je omeniti „Zavezino“ vabilo zaradi podpiranja zavarovalne banke Slavije. Ker prispeva ta banka od učiteljskih zavarovanj lepe vsote učiteljski organizaciji, se jo sklone splošno podpirati. Letos nakaže Slavija „Zavezi“ zopet 4083 K 34 h. Lepa vsota to! Zato pa, tovariši, ki še niste zavarovani, zavarujte se pri Slaviji: oni pa, ki ste pristopili drugim zavarovalnim društvom, prodajte svojo polico ali pa razrušite sklenjeno pogodbo ter pristopite k Slaviji; zakaj le ta prispeva slovenskemu učiteljskemu zakladu.

Tov. Urek nato zanimivo poroča o vseučiteljskem zborovanju na Dunaju. Ali nam prinese to zborovanje zaželenega sadu, se ne more konstatirati. Vsaj pičla udeležba poslancev ne da mnogo upati.

Poročilo o „Zavezinem“ zborovanju v Radovljici izostane, ker se je o njem obširno razpravljalo v „Učit. Tov.“

Ko je podal tajnik in blagajnik svoje letno poročilo se preide k volitvam. Voli se enoglasno stari odbor namreč: Kopic Jakob, Kranjc Franc, Klemenčič Jožef, Wutt Josipina in Kovarič Jakob.

Nato poroča tov. Škrjanec o zadnjih sejah okr. šolskega sveta. Njegovo poročilo se vzame naznanje.

Med predlogi se sklone povišati društveno na 3 K.

Na lanskem občnem zboru sestavljeni komite (tov. Maurič, Ješovnik, Berlič) za sestavo društvene kronike se sklone pozvati na delovanje, da v teku pol leta kroniko sestavi, sicer se bo nečastno razpustil.

Učiteljsko šentlenartskega okraja popolnoma soglasno s tov. Gselmanom, da je bil letošnji 2. januar šole prost dan. Tudi to učiteljsko ni imelo šole.

Prihodnje zborovanje se vrši 5. marca pri Sv. Lenartu Tovariši, pridite vsi!

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo 9. t. m. v Slovenski Bistrici ob precejšnji udeležbi. Sploh moramo konstatovati, da se je začelo naše društvo v zadnjem času prav živahno razvijati. Pri zborovanju in po njem jame vladati ono razpoloženje, ki je potrebno za razmotrivanje stanovskih zadev in ki je naše razvedrilo. Žal, da vkljub temu še ta in ona tovarišica in tovariš prezirata društvene sestanke, ki se vrše itak jedva vsak drugi mesec. Nekam čudno nezvesti so nam postali zlasti Makolčani.

V preteklem letu je zborovalo društvo štirikrat, impozantno je bilo zborovanje v Poljčanah, kjer sta predavala tov. Pesek in dr. Pivko; udeležilo se ga je do sto učiteljic in učiteljev.

Po prečitaniu zapisnika je nadaljeval tov. Koki svoje predavanje „Kulturno delo učiteljskega izven šole“. Na podlagi Peskove brošure je govoril zanimivo o tem aktualnem vprašanju ter med drugim pripomnil, da prihajajo še tuintam na učiteljsko politično klerikalni listi, dočim „Uč. Tov.“ nimajo. Njegov predlog, da se naš okraj v svrhu lažjega poslovanja razdeli v tri okrožja (pohorsko, poljsko, dravinjsko) se je sprejel z odobravanjem.

V odsek za izvenšolsko delovanje so bili izvoljeni za prvo okrožje tov. Feigl in Šerbak, za drugo tov. Wester in Polanec, za tretje tov. Hribar in Varl; predsedoval bo odseku tovariš Koki.

Posebno se je še naglaševalo prirejanje učiteljskih krožkov in roditeljskih večerov. Tovarišica gđe. Wester predlaga, naj bi kdo o tem pri prihodnjem zborovanju referiral; izvoli se tov. Hribar.

Za tem je poročal tov. Krotky o upravnem zborovanju „Zveze“ v Celju; občni zbor bo v Veliki noči.

„Lehrerbund“ zboruje 2. februarja, naše društvo bo zastopal delegat Polanec.

Tov. Vrščič je poročal o izpremembi društvenih pravil, ki so se odobrila s pristavkom tov. Koka k točki drugi, da sme društvo prirejati tudi predavanja, veselice, koncerte, predstave, ustanavljati ljudske knjižnice itd. Blagajničarka gđe. Feigllova je podala letni račun, ki izkazuje 79 K 15 h dohodkov in 60 K 54 h izdatkov. Račune sta pregledala tov. Krotky in Hribar.

Pred volitvami novega odbora je predsednik Polanec odločno odklonil izvolitev predsednikom; stal je na čelu društva osem let, ter je osobito njegova zasluga, da je dobilo društvo narodni značaj.

Nazvoči društveniki so mu izkazali svoje zaupanje s tem, da so ga vkljub njegovi odločni izjavi volili predsednikom; ker pa je ponovno vztrajal na svojem stališču, se je izvolil in konstituiral sledeči odbor: predsednik tov. Koki, podpredsednik tov. Polanec, blagajničarka tov. gđe. Schreinerjeva, tajnica tov. gđe. Kunejca, odborniki tov. Krotky, Šerbak, Vrščič; pevovodja tov. Koki.

Ljutomersko učiteljsko društvo je zborovalo v Ljutomeru dne 9. prosinca 1908 ob navzočnosti 16 članov. Nameravani občni zbor se preloži na prihodnji mesec zaradi nesklepčnosti zbora.

Predsednik Ivan Tomažič otvori zborovanje z iskrenimi čestitkami k novemu letu.

Nato prečita sledeče dopise:

1. Dopis „Zaveze“ glede banke Slavije. Z ozirom na koristi, ki jih ima naša „Zaveza“ od tega zavarovalnega društva, naj bi bil vsak učitelj in učiteljica zavarovan pri Slaviji, tov. Ovetko predlaga, naj se takoj sestavi seznam vseh zavarovancev v našem okraju. Za gornjeradgonski okraj preskrbi tak seznam tov. Pertl.

2. Dopis „Zveze“ štaj. učiteljev in učiteljic glede premembe pravil in glede zastale članarine za leto 1906 in 1907. Društvo poravnava dolžno članarino v najkrajšem času.

3. Dalje prečita okrožnico štaj. socialnega odseka za izvenšolsko delovanje, ki je provzročila prav živahno razpravo. Naš pesimist tov. Vanda odobrava sicer socialne odseke, dvomi pa, ako se bo ta preveč idealni program mogel tudi izvesti. Tov. Ovetko zagovarja idealno stališče, na katerega se je postavil odsek, ker s tem še ni rečeno, da bi se moralo strogo vse izvajati, kar se priporoča. Glede roditeljskih večerov je tov. Tomažič mnenja, naj na teh predava le domače učite, osobije, potovalni učitelji so predragi, tudi ne odobrava predloga tov. Peska, da bi socialni odseki izmed sebe volili predsednika, tajnika itd. Dopise, ki so namenjeni odseku, naj sprejema predsednik učit. društva.

Nato poroča tov. Mavrič o nalogi, ki si jo je postavil naš odsek za izvenšolsko delovanje. V načrt so se sprejele sledeče točke: